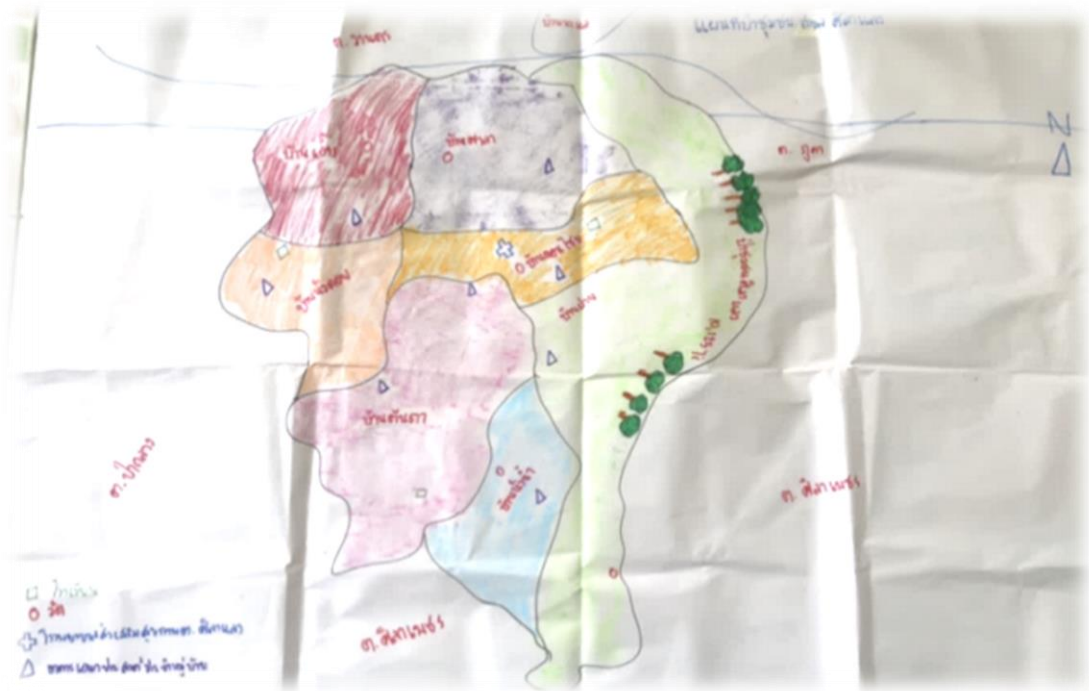
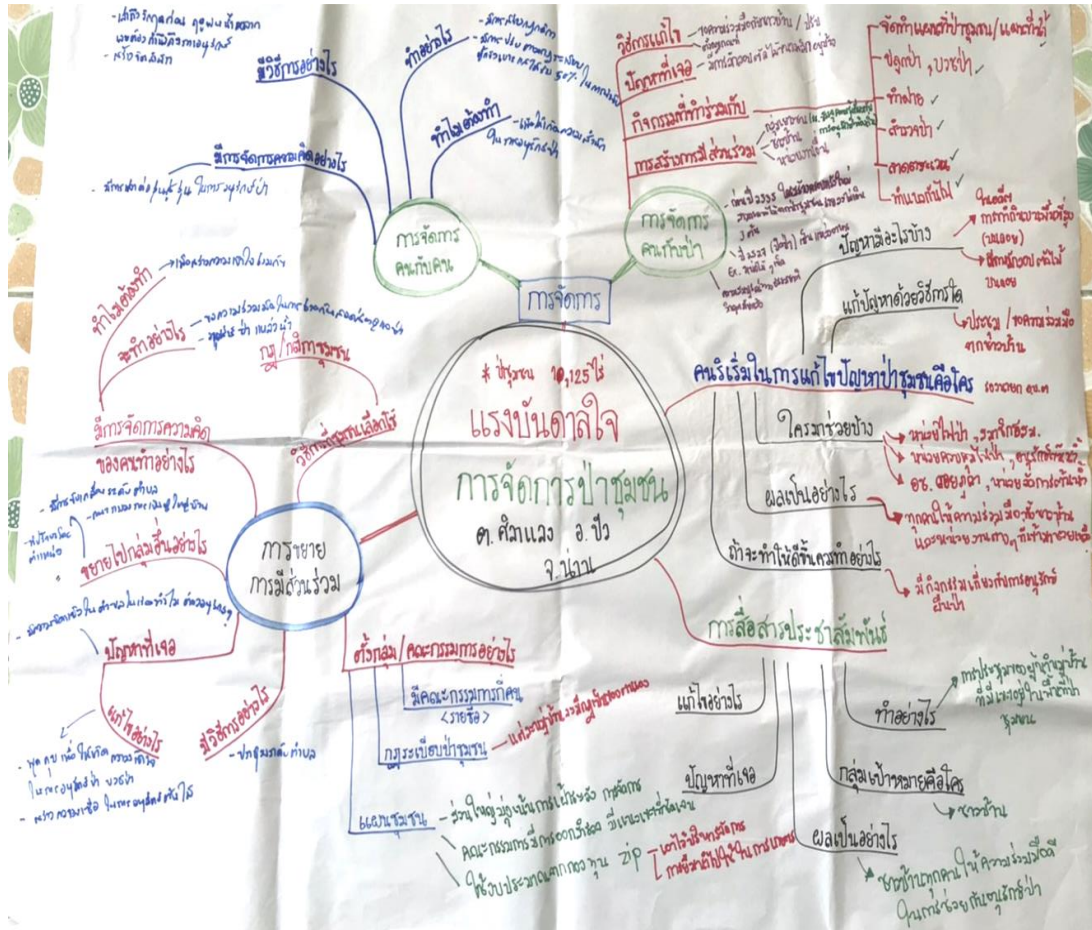

ตำบลศิลาแลง อำเภอป่า จังหวัด น่าน

รูปที่ 7 แผนที่ความคิดเครือข่ายป้าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอบัว จ.พิจิตร

ตำบลศิลาแลง อำเภอป่า จังหวัด น่าน

---

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลศิลาแลงได้รับการจัดตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2506ซึ่งแต่เดิมศิลาแลงเป็นส่วนหนึ่งของตำบลป่าโดยมีนาย วิโรจน์ สมประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันตำบลป่าต่อมาได้แยกเขตการปกครองใหม่ โดยแยกหมู่บ้าน จำนวน 17 หมู่บ้านออกจากตำบลป่า โดยปลัดอำเภอ คือ นายรง ทรงประศาสตร์ เป็นผู้ตั้งชื่อตำบลว่า " ศิลาแลง " ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2506 ซึ่งคำว่า " ศิลาแลง " มาจากลักษณะดินที่พบมากในบริเวณนี้

ต่อมาในปี พ.ศ.2525 ได้แยกตำบลใหม่จากตำบลศิลาแลง คือ ตำบลภูคา ตำบลศิลาแลงจึงมีหมู่บ้าน เหลือเพียง 10 หมู่บ้านตำบลภูคามี 12 หมู่บ้าน และในปี พ.ศ. 2537 ได้แยกหมู่บ้านออกจากตำบลศิลาแลง ไป อีก 3 หมู่บ้าน ตั้งเป็นตำบลใหม่คือ " ตำบลป่ากลาง " ตำบลศิลาแลงจึงมีหมู่บ้านเหลือเพียง 7 หมู่บ้าน เป็น ชาวไทลื้อ 6 หมู่บ้านคือ บ้านเฮี้ย บ้านดอนไชย บ้านตีนตก บ้านหัวน้ำ บ้านหัวดอย และบ้านฝาย บ้านคน พื้นเมือง 1 หมู่บ้านคือ บ้านศาล และต่อมา ในวันที่ 1 กันยายน 2547 ตำบลศิลาแลงได้มีหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีก 1 หมู่บ้าน คือ บ้านนาแล หมู่ที่ 8 ซึ่งแยกออกจากบ้านศาลา หมู่ที่ 2 ปัจจุบันตำบลศิลาแลงจึงมี จำนวน หมู่บ้านทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน

1.2 ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลศิลาแลง อำเภอป่า จังหวัดน่าน พิกัด 47Q , X: 704726 ,Y: 2118527 มีอาณาเขตติดต่อ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ต.วรรณคร อ.ป่า จ.น่าน

ทิศใต้ ติดกับ ต.ป่ากลาง อ.ป่า จ.น่าน

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ภูคา อ.ป่า จ.น่าน

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ศิลาเพชร อ.ป่า จ.น่าน

1.3 เนื้อที่

ตำบลศิลาแลง มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ด้านตะวันออกเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าดอยภูคาและป่าผาแดง ซึ่งเป็นภูเขาสูงลาดชันจึงเกิดลำน้ำหลายสายไหลลงมาพื้นที่ราบที่เป็นชุมชน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบ 1,229 ตารางกิโลเมตรหรือ 7,681 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.26 พื้นที่ภูเขาและป่าไม้ 22.09 ตารางกิโลเมตร หรือ 13,806.25 ไร่ (ป่าชุมชน 10,125 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 64.26 ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบล

สภาพพื้นที่ ด้วยสภาพพื้นที่ป่าที่ค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับที่ราบเชิงเขาและหุบเขา สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะผู้ที่ตั้งหลักแหล่งในหมู่บ้านใกล้กับพื้นที่แผ้วถางป่า เพื่อทำไร่เลื่อนลอยมาก่อน แต่ปัจจุบันชาวบ้านเหล่านั้นได้เลิกทำไร่เลื่อนลอย แต่ยังมีชาวบ้านเฝ้ามังบางส่วนที่ได้ปลูกพืชสวน ทางตำบลศิลาแลงได้มีการควบคุมมิให้มีการแผ้วถางและปลูกพืชสวนนี้ขยายพื้นที่ออกไปอีก

สภาพป่าชุมชนของหมู่บ้านและพันธุ์ไม้ สามารถจำแนกประเภทป่าออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forest) พบขึ้นกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณเชิงเขาและที่ราบริมห้วย มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ประดู่ กระจุก ตะแบก ส่วนไม้พื้นล่าง ประกอบด้วย ไม้ชนิดต่างๆ เป็นต้น
- ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ป่าประเภทนี้มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ปรากฏตามไหล่เขาและหุบเขาที่มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ยาง

1.6 ประชากร

ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีประชากรจำนวน 3,935 คน ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทลื้อ

1.7 อาชีพหลัก

อาชีพหลัก คือ เกษตรกร ทำนา ทำสวน/ ทำไร่ อาชีพเสริม คือ ทอผ้า/ รับจ้างทั่วไป

1.8 ภาพพื้นที่ก่อนและหลังการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควัน

ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 10,125 ไร่

สภาพพื้นที่ก่อนทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควันของชาวบ้านบ้านศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน แต่ก่อนป่ามีความแห้งแล้ง มีการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูง (บนดอย) ทำให้ป่าถูกทำลาย เกิดไฟป่าเนื่องจากชาวบ้านทำกินในพื้นที่บนภูเขาสูง มีการเผาก่อนที่จะทำการเพาะปลูก แต่ในปัจจุบันหลังการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควัน เริ่มมีการอนุรักษ์ทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น โดยมีงบประมาณของกองทุน Zip เข้ามาช่วยเหลือ ในช่วง ตุลาคม-มีนาคมจะมีการดูแลแนวเขตป่าตลอด มีการทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าลุกลามเข้ามาในเขตพื้นที่ป่าชุมชน

2. ข้อมูลเชิงลึก

แรงบันดาลใจในการจัดการป่าชุมชนของตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

กรณีเริ่มในการแก้ไขปัญหา

กรณีเริ่มในการแก้ไขปัญหา คือ รองนายก อบต.ศิลาแลง ปัญหาที่เจอคือ ในอดีตมีการทำกินบนพื้นที่สูง (บนดอย) มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผู้นำเรียกประชุม/ขอความร่วมมือจากชาวบ้าน รวมถึงส่งเสริมให้ชาวบ้านที่มีพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูง ลงมาทำกินบนพื้นที่ราบ โดยมีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา ได้แก่ หน่วยไฟฟ้า, สมาชิก ทสม. หน่วยควบคุมไฟฟ้า, หน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำ, อุทยานแห่งชาติดอยภูคา, หน่วยจัดการต้นน้ำ เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับชาวบ้าน โดยชาวบ้านในพื้นที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการอนุรักษ์ จัดการ ฟื้นฟูให้ป่าชุมชนมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้นและมีการใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าจะทำให้ดีขึ้นควรมีการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนให้ยั่งยืน

การสื่อสาร/เชิญชวนในการดำเนินการแก้ไข

การเรียกประชุมของผู้นำหมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่ในเขตป่าชุมชน โดยการเชิญชวนจากผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ผลจากการประชาสัมพันธ์พบว่า ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนตามกฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

การขยายการมีส่วนร่วม

เครือข่ายป่าชุมชนชาวบ้าน บ้านศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีการตั้งกลุ่ม/คณะทำงานของป่าชุมชนทั้งหมด 15 คน ขอความร่วมมือสอดส่องดูแลป่าอนุรักษ์ป่า แห่ลงน้ำ มีการขยายไปยังกลุ่มอื่นโดยมีการขับเคลื่อนระดับตำบล คณะกรรมการเป็นผู้ใหญ่บ้าน ที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง ปัญหาที่เจอคือมีความขัดแย้งในตำบลในเรื่องทำไมต้องอนุรักษ์ แก้ไขปัญหาโดยการเรียกชาวบ้านกลุ่มนั้นมาคุยหรือปรับความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่า สร้างความเชื่อในการอนุรักษ์ต้นน้ำให้กับชาวบ้าน

แผนชุมชน/ข้อตกลงป่าชุมชน

1. การเฝ้าระวัง การจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน เกี่ยวกับไฟฟ้า
2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการเดินสำรวจป่าในทุก ๆ ปี โดยมีการแบ่งเขตความรับผิดชอบในแต่ละหมู่บ้าน มีการจัดเวรยามดูแล เพื่อเป็นการสอดส่องดูแล ป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและป้องกันไฟฟ้า
3. จัดทำแนวกันไฟและการลาดตระเวน เพื่อป้องกันการลุกลามของไฟป่าอย่างต่อเนื่องทุกปี
4. จัดทำป้ายประกาศเขตป่าชุมชน ,จัดทำหลักเขตกันระหว่างพื้นที่ทำกินกับพื้นที่ป่าชุมชน
5. ขุดร่องทำแนวกันเขตป่าชุมชนกับพื้นที่ทำกิน, จัดทำโครงการฝายแม่ั่ว
6. มีการจัดกิจกรรมการปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น วันที่ 12 สิงหาคม ,วันที่ 5 ธันวาคม , วันเข้าพรรษา ฯลฯ
7. จัดตั้งกองทุนบริหารจัดการ

คณะกรรมการป่าชุมชน		
1. นายสมฤทธิ์ เนตรทิพย์	ประธานกรรมการ	6. อุทัย อุ่นเรือน กรรมการ
2. นายอนันต์ ต๊ะแก้ว	รองประธาน	7. นายอุทัย ลือยศ กรรมการ/ปฏิคม
3. นายประเสริฐ มูลคำ	รองประธาน	8. นางวัลลภา อุ่นเรือน กรรมการ/ประชาสัมพันธ์
4. นางเครือวัล หาดยูยุทธ	กรรมการ	9. นายอินแปลง หาญยุทธ กรรมการ/ประชาสัมพันธ์
5. นางยุพา ทีฆาวงค์	กรรมการ	10. นายเอนก อุ่มมี กรรมการและเหรัญญิก
		11. นายถวิล ไหม่น้อย กรรมการและเลขานุการ

กฎระเบียบชุมชน

12. คณะกรรมการตรวจจะออกปฏิบัติงานตรวจสอบการตัดไม้ทำลายป่าและไฟป่าเดือนละ 2 ครั้ง หรือตามที่คณะกรรมการประชุมชนศิลาแลงจะเห็นสมควร
13. การออกตรวจป่าจะกระทำเป็น 2 สาย คือ **สายที่ 1** สายขุนห้วยหาญ, ห้วยต้อย, ห้วยหินลับ, ให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ บ้านเฮี้ย, บ้านดอนไชย, บ้านศาลา, บ้านฝาย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้า คณะ **สายที่ 2** สายน้ำกุนหวายผาจาน ห้วยผีบ้า, ให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของบ้านหัวน้ำบนดินตก, บ้านหัวตอย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะ
14. ผู้ที่แจ้งใช้ไม้ไปแล้ว จะต้องทำการปลูกไม้ทดแทนไม้เดิม อย่างน้อยในอัตราส่วน 5 ต้นต่อ 1 ต้น
15. ห้ามบุคคลหนึ่งบุคคลใดนำของปอออกมาจำหน่ายเป็นอาชีพ เช่น หน่อไม้, ฝั้้ง, กล้วยไม้ ฯลฯ ผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกปรับตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไป

กฎ กติกาชุมชน

กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนในขอบเขตที่ไม่ทำลายและใช้ประโยชน์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การเข้าไปเก็บเห็ด หาหน่อไม้ เป็นต้น สามารถทำได้ยกเว้นการเก็บเห็ด หาหน่อไม้ หรือตัดไม้เพื่อนำไปขาย ซึ่งไม่สามารถทำได้ ครอบครัวใหม่สามารถขอไม้มาสร้างบ้านได้แล้วแต่คณะกรรมการจะพิจารณา และได้มีการกำหนดกฎระเบียบของตำบล เพื่อป้องกันผู้ตัดไม้ทำลายป่า หากหมู่บ้านใดมีสมาชิกในหมู่บ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าชุมชนศิลาแลงโดยไม่ได้รับอนุญาต จะต้องถูกตัดสิทธิการรับประโยชน์ในการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลศิลาแลง

การจัดการคนกับคน

มีการจัดการความคิดของคนโดยการเรียกชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านมาประชุมร่วมกัน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลาง การทำข้อตกลงร่วมกันในเรื่องแนวทางในการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน ยืดเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

การจัดการคนกับป่า

ปัญหาในการจัดการคนกับป่า คือ การที่ชาวบ้านบางกลุ่มเข้าไปใช้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชุมชน เช่น การลักลอบตัดไม้ การหาของป่ามากจนบางครั้งอาจจะส่งผลกระทบต่อป่าชุมชนในเรื่องของการฟื้นฟูทรัพยากร วิธีการแก้ไขในเรื่องนี้ก็คือการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านรวมถึงการมีกิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านได้ทำร่วมกันในการช่วยกันอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่าชุมชน ได้แก่ การจัดทำแผนที่ป่าชุมชน/แผนที่น้ำ การปลูกป่าเสริม การทำฝายชะลอน้ำ การสำรวจป่า การลาดตระเวน และการทำแนวกันไฟ

SWOT การจัดการป่าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอป่าซาง จังหวัดน่าน	
<p>จุดแข็ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนตามกฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน - ชาวบ้านทำกิจกรรม เช่น การจัดทำแผนที่ป่าชุมชน/แผนที่น้ำ การปลูกป่าเสริม การทำฝายชะลอน้ำ การสำรวจป่า การลาดตระเวน และ การทำแนวกันไฟ 	<p>โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา ได้แก่ หน่วยไฟป่า, สมาชิก ธสม. หน่วยควบคุมไฟป่า, หน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำ, อุทยานแห่งชาติดอยภูคา, หน่วยจัดการต้นน้ำ เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับชาวบ้าน
<p>จุดอ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีชาวบ้านบางกลุ่มลัทธิลอบตัดไม้ทำลายป่า - มีชาวบ้านบางกลุ่มทำกินบนพื้นที่สูง (บนดอย) เนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกินบนพื้นที่ราบ 	<p>อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความขัดแย้งในตำบลในเรื่องทำไมต้องอนุรักษ์ป่า รวมถึงการให้ชาวบ้านบางกลุ่มที่ทำกินบนพื้นที่สูง (บนดอย) ปรับเปลี่ยนมาทำกินบนพื้นที่ราบโดยเปลี่ยนเป็นการทำนาแทนการปลูกพืช

ข้อเสนอแนะ : ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนให้ยั่งยืน